

לרכוש דירה. הבעיה בשוק הנדל"ן אינה מינהל מקרקעי ישראל, אלא הביקושים. שוק הכסף יכול להכיל את שוק הנדל"ן בכיס הקטן, הוא 'ישתה' הכול, לא משנה כמה דירות ייבנו. העשיר ישים עוד 50 אלף שקלים ויקנה דירה על חשבון הזוג הצעיר. כל עוד הרבית נמוכה, מחירי הדירות ימשיכו לעלות. התחנתי שחייבים להעלות את הרבית, אבל לא שעו לי".

גרועים בתחרות

פרופ' זליכה ציין ש"ישראל מדורגת במקום ה-81 בעולם במדד התחרותיות הפנימית. מדוע שלא נהיה במקום ה-30? אנשי האוצר הפכו את המשק לגן עדן של בעלי הון, אוליגופולים וגזלנים", הוסיף. "שליש מהפנסיה של האזרחים נקברה בתוספת דמי הניהול, שנגרמה כפועל יוצא מרפורמת בכר-נתניהו - רפורמה שהעבירה את ניהול הפנסיה מבנקים לחברות ביטוח ובתי השקעות. הייתי חבר ועדת בכר למשך שעה. כשהבנתי שדבר טוב לא ייצא ממנה ושהכול נקבע עוד לפני שהיא בכלל הקמתה פרשתי תוך השמעת אזהרות חריפות בפני נתניהו".

"לא קל לפרק הגבלים", אמר. "נדרש לצורך כך ידע מיקרו-כלכלי ומקרו-כלכלי, וצריך אומץ. קל יותר לפקדי האוצר להיענות לחברות הגדולות ולא לקהל הרחב או לעסקים הקטנים. מה גם שחלום חייהם של פקידי האוצר הוא לעבוד בחברות גדולות והם נוטים להקשיב יותר להן, בלי קשר לשחיתות. 'נערי האוצר' לא מבינים שלעתים, תיקון בעיה שהועלתה על ידי חברה גדולה יעלה לציבור הרחב יותר מהתועלת לחברה הגדולה. אבל הם לא רואים את הציבור הרחב. לראייה, בשבוע השני שלי בתפקיד החשב הכללי הסבירו לי שאם לא אעשה ככה וככה - לא אמצא עבודה בחברות הגדולות. לא שעיתי ל-'עצות' האלה, בחרתי במה שבחרתי ואני לא מצטער".

בעיה נוספת שאותה העלה פרופ' זליכה היא חוסר השליטה של הפוליטיקאים במשרד האוצר. "הפוליטיקאים לא באמת שולטים באוצר", אמר. "גם אם הם רוצים לעשות הפוך ממה שאנשי האוצר אומרים, הם לא יכולים, כי הם לא באמת מבינים. הנושאים מאוד מורכבים וקל לסבן אותם".

הוא התייחס לבחירות האחרונות ואמר ש"מבחנו של יאיר לפיד יהיה בתכל'ס. לא הצבעתי לו, כי הוא לא הניח תוכנית כלכלית שאפשר להתייחס אליה. התוכנית של שלי יחימוביץ' היא, בגדול, מצוינת ויכולה הייתה לעשות שינוי, גם אם הסתייגתי מפרטים בה. לפיד בא ממיליה שהוא צריך להתנער ממנו. אם הוא ייקח על עצמו לפעול בתחומי הרבית, ההגבלים והמיסוי, הוא יוכל לעשות שינוי. אני סקפטי, אבל הלוואי שאתבדה".

יוסי הטוני < צילום: ניב קנטור

במקום לתת למשק לנשום היא הטילה עוד מסים. כך החריפה ההאטה, ירידת נטל המס הואצה והגרעון זינק".

"אין אפשרות לשקם באמצעים מלאכותיים"

פרופ' זליכה אמר, כי ב-2003, כשכינה את החשב הכללי, המיתון היה פועל יוצא של הרחבות אינסופיות של התקציב. התפתחו מאפיינים נדירים. הציבור חש אי ודאות, לא ידע מה יקרה, וזה הקטין את הצריכה. כמו כן, מעולם לא יצא משק מערבי משיקום עם תוכנית בה יש ריבית נמוכה. אין אפשרות לשקם באמצעים מלאכותיים. על מנת לצלוח משבר ולחזור למסלול של צמיחה אסור להיות במצב של ריבית נמוכה מדי. ב-2003 פעלנו בתיאום בנק ישראל להעלאת הרבית והורדנו בצורה משמעותית את רמת ההוצאה. קיצצנו את הסובסידיות לקבוצות לחץ, את השכר ואת הקצבאות, מאחר שבספרות המקצועית כתוב שאלה הגורמים המייצרים ציפיות חיוביות להפחתת מסים. פגענו, לצערנו, אפילו בקשישים ובאמהות חד-הוריות, אבל שידרנו לציבור עד כמה אנחנו ענייניים. המסר עבר באופן מהיר ביותר ובתוך חצי שנה הצריכה שבה לעלות, הכנסות הממשלה עלו, הורדנו את שיעורי המסים בכסף החדש והאצנו את הצמיחה המחודשת".

"כיום, המצב שונה", ציין. "התוצר שלנו כה קטן, עד שהוא לא תומך בתקציב גדול". לדבריו, "המצב כיום הוא תולדה של מיתון הנגרם בעיקר ממתקפה מאורגנת על כוח הקנייה של מעמד הביניים, העשירונים הרביעי עד השמיני והתשיעי. הבעיה המרכזית היא שהמדיניות הכלכלית השגויה הורידה את קצב הצמיחה לנפש במשק מ-5% ל-3-4% ל-1%. זה עצוב, זה אומר שלעולם לא נסגור את הפער בינינו לבין המערב. ב-1948 התוצר שלנו לנפש עמד על כשליש לעומת זה שבארצות הברית. כעבור 25 שנים הגענו לכשני שלישי ומאז אנחנו תקועים".

"אנורקסיה של הצריכה הפרטית"

הפתרון, אמר פרופ' זליכה, לא יבוא מהגדלת הייצוא, מאחר שיש במקביל הגדלה של הייבוא. "הביקושים המקומיים מהווים 87% מהצמיחה. זו הצריכה הפרטית שבלב מנוע הצמיחה החזק ביותר במשק. צריכה זו מצויה בתת משקל, כי האוצר, לאורך שנים, מנהל מדיניות של דיכוי צריכה פרטית. הממוצע המערבי של הצריכה הפרטית עומד על 65%-60%, ואילו אנחנו באנורקסיה של 55%, בגלל המתקפות המאורגנות על מעמד ביניים וכוח הקנייה שלו, שמחולל משרד האוצר".

הוא פירט כיצד נעשה הדיכוי של כוח הקנייה: "הטלת מסים והריבית הם מדכאי קניה אדירים. אם ריבית יורדת, הערך התזרימי של נכסים עתידיים עולה. חזרנו למצב בו ההורים עוזרים לילדים

פורומי הידע של המקצוענים
מפגשים, הרצאות, דיונים
Networking-I